

Ляшук Р. М.

*д. ю. н., Національна академія Державної прикордонної служби України
ім. Б. Хмельницького, м. Хмельницький, професор кафедри теорії та історії
держави і права та приватно-правових дисциплін;*

Вичавка В. І.

*Національна академія Державної прикордонної служби України
ім. Б. Хмельницького, м. Хмельницький, ад'юнкт.*

ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ПОРУШЕННЯ УМОВ І ПРАВИЛ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ»

Ключові слова: *транспортні правопорушення, перевезення автомобільним транспортом, перевезення вантажів, автомобільні перевезення, міжнародні автомобільні перевезення.*

Key words: *traffic offenses, freight transport, road transport, international road transport.*

Постановка проблеми. Транспорт є однією з важливих галузей суспільного виробництва та покликаний задовольняти потреби населення у перевезеннях. Важливу частку яких складають міжнародні автомобільні перевезення вантажів. Вступаючи в процес транспортування, його учасники тією чи іншою мірою можуть впливати на стан транспортних суспільних відносин, змінювати зв'язки між собою, сприяти чи, навпаки, гальмувати нормальний процес взаємодії.

Для забезпечення інтересів суб'єктів договорів перевезення вантажів автомобільним транспортом законодавець передбачає умови і правила здійснення таких перевезень. Дотримання яких засновано на системі правових стимулів, в тому числі засобів юридичної відповідальності за протиправні дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням правового регулювання транспортних перевезень та правопорушень у цій сфері займалися чимало вчених, серед них В. Б. Авер'янов, І. В. Арістова, О. М. Бандурка, О. В. Белікова, В. С. Венедіктов, В. Л. Грохольський, Р. А. Каложний, А. Т. Комзюк, Н. П. Матюхіна, В. І. Олефір, О. О. Погрібний, О. П. Рябенко та інші. Водночас, недостатньо вивченими залишаються питання адміністративної відповідальності за порушення правил міжнародних вантажних перевезень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження юридичного складу адміністративного правопорушення «Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень вантажів».

Виклад основного матеріалу дослідження. Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень пасажирів і вантажів

передбачено ст. 133-2 КУпАП, та полягає у здійсненні «внутрішніх автомобільних перевезень пасажирів і вантажів на території України транспортними засобами, зареєстрованими в інших державах, або міжнародних двосторонніх чи транзитних перевезень пасажирів і вантажів без відповідного дозволу, а також порушення особливих умов і правил, зазначених у ліцензії на здійснення міжнародних автомобільних перевезень пасажирів і вантажів» [1].

Відповідальність за дане правопорушення введено Законом України № 2029-III від 5 жовтня 2000 р. [2]. Охарактеризуємо його елементи.

Спершу, варто зазначити, що юридичний склад правопорушення — це комплекс його взаємопов'язаних компонентів, до яких належать: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона [3, с. 22].

Об'єктом адміністративного проступку є те, на що зазіхає протиправне діяння [3, с. 22]. Звідси, об'єктом правопорушень, передбачених статтею 133-2 КУпАП, є суспільні відносини у сфері міжнародного перевезення пасажирів та вантажів.

Другим елементом юридичного складу правопорушення є об'єктивна сторона — це зовнішня характеристика, зовнішній прояв здійсненого протиправного діяння [3, с. 23]. Відповідно, об'єктивна сторона даного правопорушення виражається у:

1) здійсненні внутрішніх автомобільних перевезень вантажів на території України транспортними засобами, зареєстрованими в інших державах, або міжнародних двосторонніх чи транзитних перевезень вантажів без відповідного дозволу;

2) порушенні особливих умов и правил, зазначених у ліцензії на здійснення міжнародних автомобільних перевезень вантажів.

Як бачимо, об'єктивна сторона даного правопорушення характеризується формальним складом, що не передбачає наявності наслідків від його вчинення.

Міжнародні перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом здійснюються між пунктами відправлення та призначення, один з яких або обидва розташовані за межами території України. Організація міжнародних перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом здійснюється перевізниками відповідно до міжнародних договорів України з питань міжнародних автомобільних перевезень, а правила міжнародних перевезень пасажирів автомобільним транспортом по території України затверджуються Кабінетом Міністрів України. Правила міжнародних перевезень вантажів автомобільним транспортом по території України затверджуються центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту [4, ст. 133-2].

Норми Конвенції про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу визначають дефініцію міжнародного перевізника, — це юридична або фізична особа, яка здійснює міжнародні перевезення пасажирів і багажу та зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності згідно із законодавством держави місцезнаходження [5, ст. 6].

У Законі України «Про автомобільний транспорт» автомобільним перевізником визначається фізична або юридична особа, яка здійснює на комерційній основі чи за власний кошт перевезення пасажирів чи (та) вантажів транспортними засобами. А міжнародні перевезення пасажирів і вантажів — це перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом з перетином державного кордону [7, ст. 1].

Міжнародним перевізником пасажирів і вантажів автомобільним транспортом є суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює таке перевезення відповідно до міжнародних договорів України, ліцензії та договору про перевезення пасажирів чи (та) вантажу автомобільним транспортом, що використовується ним на законних підставах.

Так, відповідно до Правил оформлення, видачі, використання, обліку та звітності щодо дозволів Європейської конференції міністрів транспорту (ЄКМТ) на перевезення вантажів автомобільним транспортом між країнами — членами ЄКМТ, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 20.08.2004 р. № 757 [8], встановлено особливий порядок надання дозволів на міжнародне перевезення вантажів.

Наказом Міністерства транспорту України від 9 лютого 2004 р. № 75 [9] встановлено Порядок організації регулярних, нерегулярних і маятникових перевезень пасажирів автомобільним транспортом у міжнародному сполученні. Відповідно до вимог останнього, дозволи українським перевізникам на виконання міжнародних перевезень територією України та іноземних держав, а також дозволи компетентним органам іноземних держав на здійснення міжнародних перевезень вантажів (пасажирів) іноземними вантажними (пасажирськими) перевізниками територією України надає Міністерство транспорту та зв'язку України.

Міжурядовими угодами передбачені такі види дозволів на здійснення міжнародних перевезень:

двосторонній — це дозвіл дає право на здійснення поїздки з пасажирями (вантажем) або без них (нього) між пунктом, розташованим на території України, і пунктом, розташованим на території іноземної держави, яка вказана в дозволі (туди та у зворотному напрямку);

транзитний — це дозвіл, який дає право на здійснення поїздки з пасажирями (вантажем) або без них (нього) через територію держави, зазначеної в дозволі, яка не є країною посадки (завантаження) або висадки (розвантаження) туди та у зворотному напрямку;

універсальний — це дозвіл, який дає право на здійснення поїздки з пасажирями (вантажем) або без них (нього) як транзитом, так і в двосторонньому сполученні (туди та у зворотному напрямку);

до третіх країн — це дозвіл, який дає право на здійснення поїздки з вантажем із пункту, розташованого на території держави, яка вказана в дозволі, до третьої держави або з третьої держави в пункт, розташований на території держави, яка вказана в дозволі.

Здійснення внутрішніх автомобільних перевезень пасажирів і вантажів на території України транспортними засобами, зареєстрованими в інших

держав, або міжнародних двосторонніх чи транзитних перевезень пасажирів і вантажів за відсутності дозволів і є об'єктивною стороною першого правопорушення, передбаченого досліджуваною статтею.

Відповідно до вимог Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [10], постанов Кабінету Міністрів України, які видані на підставі цього Закону [11], наказу Міністерства транспорту України від 20 січня 2004 р. № 19 «Про запровадження ліцензування господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом загального користування (крім надання послуг з перевезення пасажирів та їх багажу на таксі) та ліцензування господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів та їх багажу на таксі», Інструкції про порядок підготовки документів для видачі ліцензій та з надання їх до Державного департаменту автомобільного транспорту, затвердженої наказом Державного департаменту автомобільного транспорту від 21 січня 2004 р. № 11 [4, ст. 133-2], надання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і вантажів автомобільним транспортом загального користування в обов'язковому порядку потребує ліцензування. Порядок та строки прийняття рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі, підстави для прийняття рішення про відмову в видачі ліцензії визначені ст. 11 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [10].

Ліцензійні умови визначаються нормативно-правовим актом, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом.

У разі провадження господарської діяльності з міжнародних перевезень вантажів вантажними автомобілями (крім небезпечних перевезень небезпечних вантажів та небезпечних відходів) перевізник повинен виконувати вимоги ліцензійних умов. Серед них:

зберігати документи (копії свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів, про прийняття на роботу, про проходження водіями періодичних та щозмінних медичних оглядів, про проведення перевірки технічного стану транспортних засобів та ін.);

створити власну або орендувати матеріально-технічну базу, яка забезпечує виконання технологічних операцій;

зберігати транспортні засоби згідно з вимогами ліцензійних умов; допускати до перевезень транспортні засоби, які відповідають вимогам; допускати до роботи водіїв, які відповідають кваліфікаційним вимогам; здійснювати заходи щодо запобігання скоєнню дорожньо-транспортних пригод;

не пізніше ніж через дві години після скоєння дорожньо-транспортної пригоди та багато ін. [11, п. 16, 20]. Недотримання зазначених ліцензійних умов являє собою об'єктивну сторону другої частини досліджуваного правопорушення.

Суб'єктами адміністративного правопорушення визнаються фізичні й

юридичні особи, що мають здатність і фактичну можливість нести юридичну відповідальність за вчинене протиправне діяння [3, с. 23]. Суб'єктом даного правопорушення можуть бути посадові особи, фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, а також водії автотранспортних засобів.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення вказує на психічний стан особи в момент здійснення нею адміністративного правопорушення. Зміст її складає одна з форм вини (намір або необережність) суб'єкта протиправного діяння [3, с. 26]. Суб'єктивна сторона коментованого правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу. Це випадках, коли передбачає, що особа усвідомлює громадську небезпеку свого діяння, передбачає можливість настання суспільно небезпечних наслідків.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі.

Отже, юридичний склад адміністративного правопорушення «Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень вантажів» складають:

об'єкт — суспільні відносини у сфері міжнародного перевезення пасажирів та вантажів;

об'єктивна сторона виражається у здійсненні внутрішніх автомобільних перевезень вантажів на території України транспортними засобами, зареєстрованими в інших державах, або міжнародних двосторонніх чи транзитних перевезень вантажів без відповідного дозволу, а також у порушенні особливих ліцензійних умов та правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень;

суб'єкт — посадові особи, фізичні особи суб'єкти підприємницької діяльності, а також водії автотранспортних засобів;

суб'єктивна сторона — умисна форма вини.

Подальшого дослідження потребують питання змісту умов та правил здійснення міжнародних автомобільних вантажних перевезень.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X / Верховна Рада УРСР // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1984. — Додаток до № 51. — Ст. 1122.

2. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення : Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2029-III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 48. — Ст. 415.

3. **Белікова О. В.** Юридичний склад адміністративного правопорушення / О. В. Белікова // Держава та регіони. Сер.: Право. — 2013. — № 3. — С. 22–28.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / [Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін.] — К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність». 2008. — 781 с.

5. Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу: від 09.10.1997 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_034

6. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів: від 19.05.1956 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_234

7. Про автомобільний транспорт : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2344-III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 22. — Ст. 105.

8. Про впорядкування системи оформлення, видачі, використання та обліку дозволів на міжнародні перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства транспорту України від 20 серпня 2004 р. № 757. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1075-04>

9. Про затвердження Порядку організації регулярних, нерегулярних і м'ягких перевезень пасажирів автомобільним транспортом у міжнародному сполученні [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства транспорту України від 9 лютого 2004 р. № 75. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0759-04>

10. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/222-19>

11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1001. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-2015-%D0%BF>

Анотація

У статті розглядається юридичний склад адміністративного правопорушення «Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень вантажів».

В результаті дослідження наукових праць, норм національного та міжнародного законодавства визначено, що до юридичного складу адміністративного правопорушення «Порушення умов і правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень вантажів» входять такі елементи:

об'єкт — суспільні відносини у сфері міжнародного перевезення пасажирів та вантажів;

об'єктивна сторона виражається у здійсненні внутрішніх автомобільних перевезень вантажів на території України транспортними засобами, зареєстрованими в інших державах, або міжнародних двосторонніх чи транзитних перевезень вантажів без відповідного дозволу, а також у порушенні особливих ліцензійних умов та правил здійснення міжнародних автомобільних перевезень;

суб'єкт — посадові особи, фізичні особи суб'єкти підприємницької діяльності та водії автотранспортних засобів;
суб'єктивна сторона — умисна форма вини.

Annotation

The article deals with the legal structure of Administrative Offenses «Violation of the terms and conditions for international road transport of goods.»

We study the rules of national and international law. It was determined that the administrative offense «Violation of the terms and conditions for international road transport of goods» includes the following elements:

Object — public relations in international passenger and freight transportation;

the objective side — the implementation of internal automobile cargo transportation in Ukraine vehicles registered in other states, international or bilateral or transit of goods without authorization and in violation of special license conditions and rules of international road transport;

subject — officials, individuals entrepreneurs and drivers of motor vehicles;

subjective aspect — intentional fault.